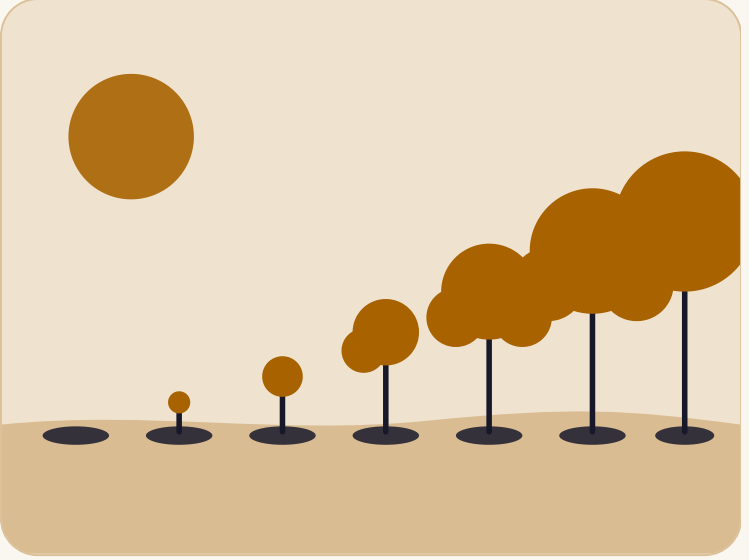

બુર્કિના ફાસો

ખાડા ખોદીને જંગલ ઉગાડનાર ખેડૂત

ઉજ્જડ જમીનમાં ખાડા ખોદવા બદલ બધાએ તેને મૂર્ખ કહ્યો. દાયકાઓ પછી બીજા દેશોમાંથી લોકો તેના જંગલમાંથી શીખવા આવ્યા.

ક્યાં ગુર્ગા, ઉઆહિગુયા પાસે

કોણ યાકુબા સાવાદોગો, ખેડૂત અને અગાઉ બજારના વેપારી

ક્યારે 1946 થી 2023

5 મિનિટનું વાંચન

વાર્તા

યાકુબા સાવાદોગોનો જન્મ 1946માં ઉત્તર બુર્કિના ફાસોના નાના ગામ ગુર્ગામાં થયો. તેમના પિતા ખેડૂત હતા. બાળપણમાં કુરાન શાળાના વર્ગમાં તેઓ સૌથી નાના હતા, અને તે માટે તેમને ચીડવવામાં આવતા.

યુવાનીમાં તેમણે નજીકના શહેર ઉઆહિગુયાના બજારમાં એક દુકાન ખોલી. તેઓ મોટરસાઇકલના સ્પેરપાર્ટ વેચતા. તેઓ વેપારી હતા, પર્યાવરણવાદી નહીં.

પછી વરસાદ ઓછો થવા લાગ્યો. 1970ના દાયકામાં પ્રદેશમાં દુકાળ અને ભૂખમરો આવ્યો, અને તેમના ગામની આસપાસની જમીન કડક અને ઉજ્જડ થઈ ગઈ. દર વર્ષે રણ વધુ નજીક આવતું લાગતું.

લગભગ 1980માં યાકુબાએ એવો નિર્ણય લીધો કે પડોશીઓ મૂંઝાઈ ગયા. તેમણે વેપાર છોડી દીધો અને પોતાનો સમય જમીન બચાવવામાં લગાવ્યો.

તેમણે કોઈ નવું મશીન નથી બનાવ્યું. તેમણે ખેતીની એક જૂની સ્થાનિક રીત લીધી, જેને ઝાઈ કહે છે, અને તેને વધુ સારી બનાવી.

ઝાઈ કેવી રીતે કામ કરે છે

1. લાંબી સૂકી ઋતુમાં કડક જમીનમાં નાના ખાડા ખોદો.
2. તેમને છાણિયા ખાતર અને બીજા કચરાથી ભરો, પછી બીજ, પાક અને વૃક્ષો વાવો.
3. વરસાદ આવે ત્યારે દરેક ખાડો પાણી રોકી રાખે છે, અને બીજને ખરેખર ઊગવાની તક મળે છે.

પ્રાંતના ઘણા લોકો તેમને મૂર્ખ માનતા. ગામના મુખીઓ તેમની મજાક ઉડાવતા. પણ યાકુબા ખોદતા રહ્યા.

વર્ષોવર્ષ, જ્યાં ઉજ્જડ જમીન હતી ત્યાં વૃક્ષો ઊગ્યાં. ધીમે ધીમે ગુર્ગાની આસપાસની જમીન જંગલ બની ગઈ. રાઈટ લાઈવલીહુડ ફાઉન્ડેશન મુજબ તેમાં વૃક્ષો અને ઝાડીઓની 60થી વધુ જાતો છે.

અને તેમણે પોતાની રીત પોતાના સુધી સીમિત ન રાખી. વર્ષમાં બે વાર તેઓ પોતાના ખેતર પર “બજાર દિવસ” રાખતા, જ્યાં કોઈ પણ આવીને ઝાઈ શીખી શકતું. આખા બુર્કિના ફાસો અને તેની બહારથી ખેડૂતો આવ્યા. આ રીત નાઈજર અને માલી સુધી ફેલાઈ.

**લગભગ
1980**

જે વર્ષે તેમણે વેપાર છોડ્યો

60+

વૃક્ષો અને ઝાડીઓની જાતો

77

અવસાન સમયે તેમની ઉંમર

મુશ્કેલ વર્ષો

સફળતા સાથે મુશ્કેલીઓ પણ આવી. તેમના એક સગાએ બોસ્ટન ગ્લોબને કહ્યું કે 2000ના દાયકામાં જંગલને ઘણી વાર આગ લગાડવામાં આવી.

પછી એક શાંત ખતરો આવ્યો. ઉઆહિગુયા શહેર વધતું વધતું તેમના ગામ તરફ આવ્યું, અને જમીનની એક નવી યોજનાએ તેમના જંગલ અને ખેતરો પર દાવો કર્યો. 2011માં તેમણે પત્રકારોને કહ્યું કે આ યોજના તેમના પિતાની કબરના પણ બે ભાગ કરી નાખશે.

પછી ટ્રી એડ નામની સંસ્થાએ તેમની સાથે મળીને જંગલની સંભાળની યોજના અને જમીનની માલિકીનું એક સ્થાનિક ચાર્ટર બનાવ્યું, જેથી તેમણે બનાવેલું બચી શકે.

મોડી મળેલી ઓળખ

2010ની એક દસ્તાવેજી ફિલ્મ, *The Man Who Stopped the Desert*, એ તેમની વાર્તા કહી. 2018માં તેમને રાઈટ લાઈવલીહુડ અવોર્ડ મળ્યો, જેને ઘણી વાર “વૈકલ્પિક નોબેલ પુરસ્કાર” કહેવાય છે. 2020માં તેમને સંયુક્ત રાષ્ટ્રનો ચેમ્પિયન્સ ઓફ ધ અર્થ અવોર્ડ મળ્યો.

યાકુબા સાવાદોગોનું અવસાન ૩ ડિસેમ્બર ૨૦૨૩ના રોજ ઉઆહિગુયામાં ૭૭ વર્ષની ઉંમરે થયું. છેલ્લે સુધી દર વર્ષે શાળાનાં બાળકો, વિદ્યાર્થીઓ અને સંશોધકો તેમની પાસેથી શીખવા તેમના જંગલમાં આવતા રહ્યા.

ક્યારે શું થયું

- **૧૯૪૬** ઉત્તર બુર્કિના ફાસોના ગુર્ગામાં જન્મ.
- **૧૯૭૦નો દાયકો** આખા પ્રદેશમાં દુકાળ અને ભૂખમરો.
- **લગભગ ૧૯૮૦** જમીનને ફરી જીવંત કરવા વેપાર છોડે છે.
- **૨૦૦૦નો દાયકો** જંગલને ઘણી વાર આગ લગાડાય છે.
- **૨૦૧૮** રાઇટ લાઇવલીહુડ એવોર્ડ.
- **૨૦૨૩** ૩ ડિસેમ્બરે ૭૭ વર્ષની ઉંમરે અવસાન.

પ્રકરણ બીજું

આ વાર્તા ખાસ કેમ છે

યાકુબાએ પૈસા, પરવાનગી કે કોઈ તદ્દન નવી શોધની રાહ ન જોઈ. રીત પહેલેથી હતી. તેમણે તેને સુધારી, પોતાની જમીન પર સાબિત કરી, અને વૃક્ષોને જ બોલવા દીધાં.

અમારો મત

તેને અનોખું બનાવે છે છેલ્લું પગલું. જોણે પૂછ્યું, તેને તેમણે શીખવ્યું. એક માણસનું “ગાંડપણ” ઘણા દેશોના ખેડૂતોની રીત બની ગયું.

પ્રકરણ ત્રીજું

આપણે શું શીખી શકીએ

1

જે પહેલેથી કામ કરે છે તેને સુધારો

ઝાઘ એક જૂની સ્થાનિક રીત હતી. યાકુબાએ તેમાં ખાતર અને વૃક્ષો ઉમેર્યા.

આ અજમાવો: કંઈક નવું બનાવતાં પહેલાં પૂછો કે આસપાસ શું પહેલેથી કામ કરે છે, અને તમે તેમાં કંઈ એક વસ્તુ ઉમેરી શકો.

2

પહેલાં નાના પાયે સાબિત કરો

દલીલ કરવાને બદલે તેમણે પોતાની જમીન પર પોતાના વિચારો અજમાવ્યા.

આ અજમાવો: આ અઠવાડિયે એક સસ્તો પ્રયોગ પસંદ કરો. લખો કે તમે શું કર્યું અને શું થયું.

3

ટીકાકારોને પરિણામથી જવાબ આપો

વર્ષો સુધી તેમની મજાક થઈ. તેમને દલીલ જીતવાની જરૂર ન પડી, કારણ કે વૃક્ષો ઊગ્યાં.

આ અજમાવો: કોઈ તમારા પર શંકા કરે, તો દલીલ ન કરો. ત્રણ મહિના પછી કોઈ આંકડો કે ફોટો લઈને પાછા આવો.

4

જે જાણો છો તે શીખવો

તેમના બજાર દિવસોએ એક ખેતરને સરહદો પાર વપરાતી રીત બનાવી દીધી.

આ અજમાવો: તમે જેમાં નિપુણ છો તેવું એક કામ લખો, અને આ મહિને કોઈ એક વ્યક્તિને તે શીખવો.

5

જે બનાવ્યું છે તેનું રક્ષણ કરો

આગ અને જમીનની એક યોજનાને કારણે જંગલ લગભગ છીનવાઈ ગયું હતું. જમીનના લેખિત ચાર્ટરે તેને બચાવવામાં મદદ કરી.

આ અજમાવો: ચકાસો કે તમારા ધંધા, કરારો કે મિલકતની માલિકી અને સમજૂતીઓ કાગળ પર છે.

સાથે લઈ જવા જેવો એક વિચાર

જંગલ એક લાંબી ટેવ છે: એક ખાડો ખોદો, એક બીજ વાવો, અને શંકા કરનારા પોતે છાંયડામાં ઊભા રહે ત્યાં સુધી એ જ કરતા રહો.

સ્રોત (અંગ્રેજીમાં)

Right Livelihood Foundation

[The man who stopped the desert receives 2018 award](#)

The Boston Globe, 23 Dec 2023

[Obituary: the farmer who held back the desert](#)

IPS News, 2011

[Report on his forest and the land dispute](#)

Tree Aid

[Yacouba Sawadogo: a great defender of nature](#)

હકીકત-ચકાસણી નોંધ: જંગલના કદ વિશે સ્રોતોમાં મતભેદ છે, આશરે 15 થી 40 હેક્ટર સુધી, એટલે કોઈ એક આંકડો આપ્યો નથી. “અમારો મત” વાળી લીટીઓ અમારાં પોતાનું અર્થઘટન છે. બાકીનું બધું ઉપરના સ્રોતોમાંથી છે.